

DOI: 10.17242/MVvK_37.12

**A 2019. NOVEMBERI VÍZIMADÁR-FELMÉRÉS EREDMÉNYEI A BALATONON
ÉS A KÖRNYEZŐ VIZESÉLŐHELYEKEN**
RESULTS OF THE NOVEMBER 2019 WATERBIRD CENSUS AT LAKE BALATON
AND ITS SURROUNDING WETLANDS

Kovács Gyula

MME Dél-Balaton Helyi Csoport
BirdLife Hungary South Balaton Local Group
H-8638 Balatonlelle, Irmapuszta, Hungary, e-mail: delbalaton@gmail.com

1. BEVEZETÉS

Az elmúlt évekhez hasonlóan (KOVÁCS, 2008a, 2008b, 2008c, 2013a, 2013b, 2013c, 2013d, 2015; KOVÁCS & HAJDU, 2015a, 2015b; KOVÁCS & BRUCKNER 2022a, 2022b, 2022c) az MME Dél-Balaton Helyi Csoportjának szervezésében vízimadár-felmérést végeztünk a teljes Balatonon és a környező vizesélőhelyeken 2019 őszén.

2. ANYAG ÉS MÓDSZER

A vízimadár-szinkronszámlálást a teljes Balaton körül 46 partszakaszon és 8 környező vizesélőhelyen a korábbiakban is alkalmazott módszerek szerint (KOVÁCS, 2008a) tartottuk 2019.11.17-én. A felméréshez az időjárási körülmények megfelelőek voltak.

A szinkronon résztvevő önkéntes felmérők: BRUCKNER ATTILA, HAVASI MÁTÉ, ILLÉS GABRIELLA, KOVÁCS GYULA, NÉMETH GÁBOR, PÁNCZÉL MÁTYÁS, PÉNTEK ISTVÁN, SZÁSZ ELŐD, SZELLE ERNŐ, SZINAI PÉTER és VINCZE BÉLA. Köszönjük munkájukat!

A megfigyelési adatok értékelését a fajsám, egyedszám, dominancia és konstancia értékek alapján végeztem el. Az adatfeldolgozáshoz Microsoft Excel 2010 és QGIS v.3.10.6 programokat használtam. A felmérés és a feldolgozás során a sztyeppi és a sárgalábú sirályt egy fajként kezeltem.

3. EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK

Összesen 44 vízimadárfajt (9 rend, 11 család) figyeltünk meg. A mennyiségi viszonyok alapján a jelentősebb taxonok a récefélék, a guvatfélék (szárcsa) és a sirályok voltak (**1. táblázat**). A halastavakon és berkekben a domináns fajok ($D > 5\%$) a nagy lilik, a dankasirály, a nyári lúd, a tőkés réce és a bíbic; míg a Balatonon a szárcsa, a tőkés réce, a nyári lúd, a barátaréce és a dankasirály voltak. Összességében a legnagyobb tömegben szárcsát (>4700 pd) figyeltük meg, de jelentős volt még a tőkés réce (~ 4000 pd), a nagy lilik (~ 2500 pd), a dankasirály (>2400 pd), a nyári lúd (~ 2400 pd) és a barátaréce (>1500 pd) is a teljes felmérési területen. További figyelemre méltó adat a kontyos réce közel 700 pd, a búbos vöcsök és a bütykös hattyú közel 500 pd-os előfordulása.

1. táblázat: A Balatonon és a környező vizesélőhelyeken megfigyelt vízmadárfajok egyedszáma (N), dominanciája (D) és konstanciája (C) (2019.11.17.)

Table 1: Numbers (N), dominance (D) and constancy (C) values of waterbird species observed on Lake Balaton and surrounding wetlands (17 November 2019)

Fajok Species	Halastavak, berkek Fishponds, marshes			Balaton Lake Balaton			Összesen Total		
	N	D	C	N	D	C	N	D	C
	Anseriformes / Anatidae	2 877	57,7%		9 554	54,6%		12 431	55,3%
<i>Cygnus olor</i>	38	0,8%	12,5%	437	2,5%	84,8%	475	2,1%	74,1%
<i>Anser albifrons</i>	1734	34,8%	50,0%	747	4,3%	15,2%	2481	11,0%	20,4%
<i>Anser anser</i>	630	12,6%	50,0%	1761	10,1%	13,0%	2391	10,6%	18,5%
<i>Mareca penelope</i>	6	0,1%	12,5%	19	0,1%	6,5%	25	0,1%	7,4%
<i>Mareca strepera</i>	2	0,0%	12,5%	6	0,0%	4,3%	8	0,0%	5,6%
<i>Anas crecca</i>	88	1,8%	25,0%	1	0,0%	2,2%	89	0,4%	5,6%
<i>Anas platyrhynchos</i>	363	7,3%	50,0%	3632	20,8%	95,7%	3995	17,8%	88,9%
<i>Spatula clypeata</i>	14	0,3%	25,0%	300	1,7%	2,2%	314	1,4%	5,6%
<i>Netta rufina</i>	2	0,0%	12,5%	42	0,2%	10,9%	44	0,2%	11,1%
<i>Aythya ferina</i>	—	—	—	1516	8,7%	39,1%	1516	6,7%	33,3%
<i>Aythya nyroca</i>	—	—	—	1	0,0%	2,2%	1	0,0%	1,9%
<i>Aythya fuligula</i>	—	—	—	683	3,9%	28,3%	683	3,0%	24,1%
<i>Melanitta nigra</i>	—	—	—	4	0,0%	4,3%	4	0,0%	3,7%
<i>Bucephala clangula</i>	—	—	—	395	2,3%	39,1%	395	1,8%	33,3%
<i>Mergus serrator</i>	—	—	—	2	0,0%	4,3%	2	0,0%	3,7%
<i>Mergus merganser</i>	—	—	—	8	0,0%	6,5%	8	0,0%	5,6%
Gaviiformes / Gaviidae	—	—		10	0,1%		10	0,0%	
<i>Gavia stellata</i>	—	—	—	1	0,0%	2,2%	1	0,0%	1,9%
<i>Gavia arctica</i>	—	—	—	9	0,1%	10,9%	9	0,0%	9,3%
Podicipediformes / Podicipedidae	3	0,1%		527	3,0%		530	2,4%	
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	2	0,0%	25,0%	4	0,0%	2,2%	6	0,0%	5,6%
<i>Podiceps cristatus</i>	1	0,0%	12,5%	494	2,8%	78,3%	495	2,2%	68,5%
<i>Podiceps grisegena</i>	—	—	—	3	0,0%	4,3%	3	0,0%	3,7%
<i>Podiceps auritus</i>	—	—	—	2	0,0%	4,3%	2	0,0%	3,7%
<i>Podiceps nigricollis</i>	—	—	—	24	0,1%	23,9%	24	0,1%	20,4%
Pelecaniformes / Phalacrocoracidae	220	4,4%		610	3,5%		830	3,7%	
<i>Phalacrocorax carbo</i>	118	2,4%	87,5%	346	2,0%	50,0%	464	2,1%	55,6%
<i>Microcarbo pigmeus</i>	102	2,0%	50,0%	264	1,5%	52,2%	366	1,6%	51,9%
Ciconiiformes / Ardeidae	263	5,3%		1	0,0%		264	1,2%	
<i>Ardea alba</i>	103	2,1%	75,0%	—	—	—	103	0,5%	11,1%
<i>Ardea cinerea</i>	160	3,2%	50,0%	1	0,0%	2,2%	161	0,7%	9,3%
Gruiformes / Rallidae	28	0,6%		4 694	26,8%		4 722	21,0%	
<i>Rallus aquaticus</i>	2	0,0%	25,0%	—	—	—	2	0,0%	3,7%
<i>Gallinula chloropus</i>	3	0,1%	25,0%	10	0,1%	15,2%	13	0,1%	16,7%
<i>Fulica atra</i>	23	0,5%	25,0%	4684	26,8%	52,2%	4707	20,9%	48,1%
Gruiformes / Gruidae	150	3,0%		369	2,1%		519	2,3%	
<i>Grus grus</i>	150	3,0%	12,5%	369	2,1%	6,5%	519	2,3%	7,4%
Charadriiformes / Charadriidae	300	6,0%		—	—		300	1,3%	
<i>Vanellus vanellus</i>	300	6,0%	12,5%	—	—	—	300	1,3%	1,9%
Charadriiformes / Scolopacidae	36	0,7%		7	0,0%		43	0,2%	
<i>Calidris alpina</i>	25	0,5%	12,5%	—	—	—	25	0,1%	1,9%
<i>Numenius arquata</i>	—	—	—	6	0,0%	2,2%	6	0,0%	1,9%
<i>Tringa ochropus</i>	1	0,0%	12,5%	—	—	—	1	0,0%	1,9%
<i>Tringa erythropus</i>	9	0,2%	12,5%	—	—	—	9	0,0%	1,9%
<i>Tringa nebularia</i>	1	0,0%	12,5%	—	—	—	1	0,0%	1,9%
<i>Phalaropus fulicarius</i>	—	—	—	1	0,0%	2,2%	1	0,0%	1,9%
Charadriiformes / Laridae	1 106	22,2%		1 703	9,7%		2 809	12,5%	
<i>Croicocephalus ridibundus</i>	1063	21,3%	75,0%	1351	7,7%	95,7%	2414	10,7%	92,6%
<i>Larus canus</i>	—	—	—	18	0,1%	15,2%	18	0,1%	13,0%
<i>Larus argentatus</i>	—	—	—	1	0,0%	2,2%	1	0,0%	1,9%
<i>Larus michahellis/cachinnans</i>	43	0,9%	50,0%	329	1,9%	54,3%	372	1,7%	53,7%
<i>Hydrocoloeus minutus</i>	—	—	—	4	0,0%	4,3%	4	0,0%	3,7%
Coraciiformes / Alcedinidae	4	0,1%		11	0,1%		15	0,1%	
<i>Alcedo atthis</i>	4	0,1%	37,5%	11	0,1%	23,9%	15	0,1%	25,9%

A legtöbb egyedet (>2500 pd) Balatonboglárnál számoltuk, hasonló mennyiség (~2300 pd) volt a Nagybereken, illetve további 4 területen figyeltünk meg 1000-nél nagyobb madármennyiséget (**2. táblázat, 1. térkép**). A legtöbb vízimadárfajt (16) Fonyódon és Balatonszemesen láttuk, emellett még 15 területen számoltunk tíznél több fajt (**2. térkép**). Kiemelkedő lokális adatok: Balatonboglár 870 pd tőkés réce, Balatonszemes 300 pd kanalas réce, Balatonszárszó 800 pd nyári lúd, Balatonkenese és Balatonfűzfő között 1100 pd szárcsa, Balatonfűzfő kikötő és Tobruk 820 pd szárcsa, Marcali-víztározó 300 pd bíbic és Nagyberék 1600 nagy lilik.

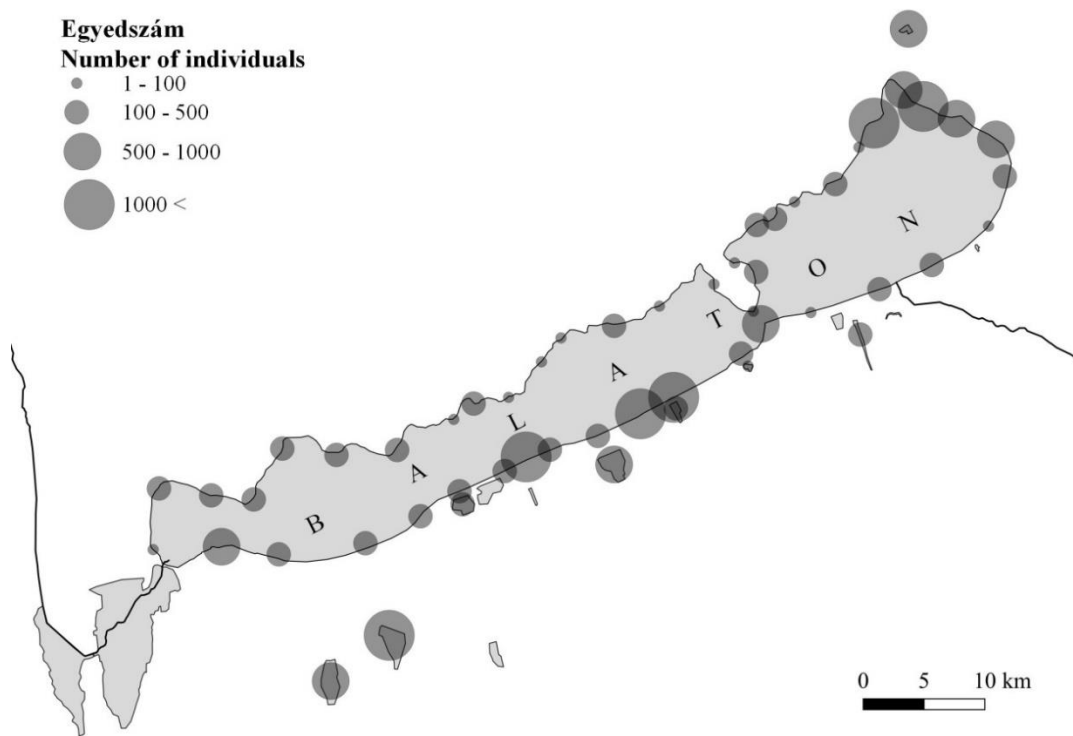
Az összes megfigyelési terület több mint felén előforduló gyakori fajok (C>50%) a dankasirály, a tőkés réce, a bütykös hattyú, a búbos vöcsök, a kárókatona, a sárgalábú/sztyeppi sirály és a kis kárókatona voltak.

Faunisztikailag érdekes adatok: sarki bűvár 2-3-2-1-1 pd (Szántód, Balatonföldvár, Balatonszabadi, Balatonaliga, Alsóörs), fekete réce 3-1 pd (Balatonszabadi, Balatonakarattya), vörösnyakú vöcsök 2-1 pd (Balatonfűzfő kikötő-Tobruk, Balatonakali), örvös bukó 1-1 pd (Bélatelep, Balatonaliga), füles vöcsök 1-1 pd (Szántód, Balatonszabadi), északi bűvár 1 pd (Fonyód), laposcsőrű víztaposó 1 pd (Balatonszabadi), ezüstsirály 1 pd (Alsóörs).

2. táblázat: A Balaton és a környező vizesélőhelyeken megfigyelt vízimadár egyed- és fajszámok (2019.11.17.) *A Fonyódi-halastavakon nem volt teljes felmérés.

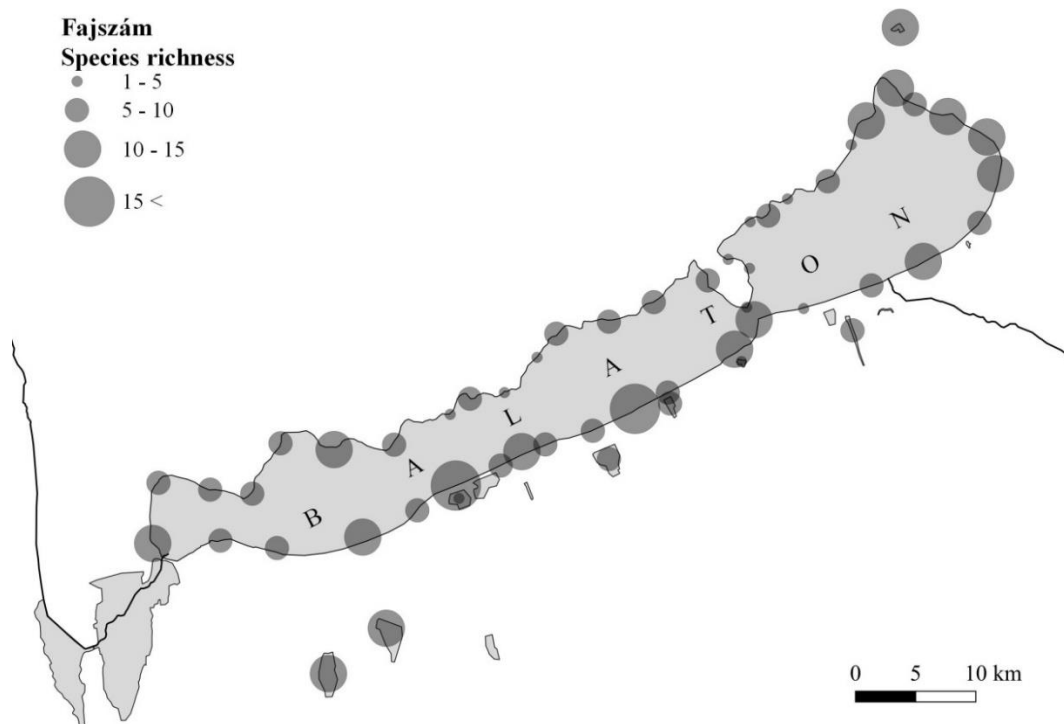
Table 2: Number of waterbirds and species richness on Lake Balaton and surrounding wetlands (17 November 2019) *Fonyódi-halastavak (Fishponds at Fonyód) were not complete surveyed.

Terület Survey plot	Fajszám Species richness	Egyedszám Number of Individuals	Terület Survey plot	Fajszám Species richness	Egyedszám Number of Individuals
Balatonberény	567	10	Balatonfüred móló	355	5
Balatonmáriafürdő	263	9	Tihany Gödrös	3	2
Balatonfenyves	310	14	Tihany móló	146	4
Bélatelep	150	10	Tihany rév	31	3
Fonyód	421	16	Sajkod	44	6
Fonyódliget	476	9	Fővényes	57	6
Balatonboglár	2576	13	Balatonakali	200	8
Balatonlelle	303	8	Zánka	52	6
Balatonlelle-felső	124	8	Balatonszepezd	39	4
Balatonszemes	1602	16	Révfülp	49	5
Balatonszárszó	1330	10	Pálköve	108	10
Balatonföldvár	292	11	Ábrahámhegy	27	3
Szántód	610	13	Badacsony	112	8
Zamárdi	78	4	Szigliget	153	11
Siófok	150	6	Balatonederics	347	8
Balatonszabadi	403	14	Balatonyörök	213	8
Szabadi-Sóstó	56	7	Vonyarcvashegy	176	7
Balatonaliga	297	11	Keszthely	251	9
Balatonakarattya	594	13	Fenekpuszta	84	11
Balatonkenese	526	11	Marcali-víztározó	604	11
Balatonkenese-B.fűzfő között	1188	10	Nagyberék Fehérvíz	2299	15
Balatonfűzfő kikötő-Tobruk	989	13	Fonyódi-halastavak*	326	5
Balatonalmádi	1041	12	Irmapusztai-halastavak	590	7
Káptalanfüred	36	3	Balatonszárszói-berek	106	7
Alsóörs	330	10	Balatonföldvári-halastó	33	4
Csopak	26	3	Töreki-tavak	261	6
Balatonfüred MVM kikötő	301	9	Királyszentistván	768	14
Halastavak, berkek / Fishponds, marshes				27	4 987
Balaton / Lake Balaton				37	17 486
Összesen / Total				44	22 473

1. térkép: A megfigyelt vízimadár egyedek száma a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken (2019.11.17.)

Map 1: Number of individuals counted on Lake Balaton and surrounding wetlands (17 November 2019)

2. térkép: A megfigyelt vízimadár-fajok száma a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken (2019.11.17.)

Map 2: Species richness counted on Lake Balaton and surrounding wetlands (17 November 2019)

IRODALOMJEGYZÉK – REFERENCES

- KOVÁCS GY. (2008a): A 2005. november 12-i balatoni vízmadár-felmérés eredményei. *Magyar Vízivad Közlemények* **16**: 247–254.
- KOVÁCS GY. (2008b): A 2006. december 16-i balatoni vízmadár-felmérés eredményei. *Magyar Vízivad Közlemények* **16**: 255–260.
- KOVÁCS GY. (2008c): A 2007. november 10-i balatoni vízmadár-felmérés eredményei. *Magyar Vízivad Közlemények* **16**: 261–266.
- KOVÁCS GY. (2013a): A 2008. novemberi vízmadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* **23**: 143–152.
- KOVÁCS GY. (2013b): A 2009. novemberi vízmadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* **23**: 153–159.
- KOVÁCS GY. (2013c): A 2010. novemberi vízmadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* **23**: 161–167.
- KOVÁCS GY. (2013d): A 2011. novemberi vízmadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* **23**: 169–176.
- KOVÁCS GY. (2015): A 2013. novemberi vízmadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* **26**: 211–218.
http://dx.doi.org/10.17242/MVvK_26.07
- KOVÁCS GY. & HAJDU K. (2015a): A 2012. novemberi vízmadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* **26**: 203–210. http://dx.doi.org/10.17242/MVvK_26.06
- KOVÁCS GY. & HAJDU K. (2015b): A 2014. novemberi vízmadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* **26**: 219–226. http://dx.doi.org/10.17242/MVvK_26.08
- KOVÁCS GY. & BRUCKNER A. (2022a): A 2015. novemberi vízmadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* **35**: 155–160. http://dx.doi.org/10.17242/MVvK_35.08
- KOVÁCS GY. & BRUCKNER A. (2022b): A 2016. novemberi vízmadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* **35**: 161–166. http://dx.doi.org/10.17242/MVvK_35.09
- KOVÁCS GY. & BRUCKNER A. (2022c): A 2017. novemberi vízmadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* **35**: 167–172. http://dx.doi.org/10.17242/MVvK_35.10

RESULTS OF THE NOVEMBER 2019 WATERBIRD CENSUS AT LAKE BALATON AND ITS SURROUNDING WETLANDS

Kovács, Gy.

SUMMARY

Waterbird census was carried out on 54 survey plots around Lake Balaton and its surrounding wetlands on 17th November 2019, like in previous years (KOVÁCS, 2008a, 2008b, 2008c, 2013a, 2013b, 2013c, 2013d, 2015; KOVÁCS & HAJDU, 2015a, 2015b; KOVÁCS & BRUCKNER 2022a, 2022b, 2022c) by BirdLife Hungary South-Balaton Local Group.

A total of 44 waterbird species from 9 orders and 11 families were observed (**Table 1.**). The highest number (>2500 ind.) was counted at Balatonboglár, the highest species richness was found at Fonyód and at Balatonszemes. We counted more than 1000 individuals in further 4 plots (**Table 2., Map 1.**), while species richness was exceeded 10 in 15 survey plots (**Map 2.**).

On the fishponds and marshes, the dominant (D>5%) species were the *Greater White-fronted Goose*, the *Black-headed Gull*, the *Greater White-fronted Goose*, the *Mallard*, and the *Northern Lapwing*.

On Lake Balaton the *Eurasian Coot*, the *Mallard*, the *Greylag Goose*, the *Common Pochard*, and the *Black-headed Gull*.

Interesting faunistic result was the occurrence of the the *Black-throated Loon* (2-3-2-1-1 ind. at Szántód, Balatonföldvár, Balatonszabadi, Balatonaliga, Alsóörs), the *Common Scoter* (3-1 ind. at Balatonszabadi, Balatonakarattya), the *Red-necked Grebe* (2-1 ind. at Balatonfüzfő kikötő-Tobruk, Balatonakali), the *Red-breasted Merganser* (1-1 ind. at Bélatelep, Balatonaliga), the *Horned Grebe* (1-1 ind. at Szántód, Balatonszabadi), the *Red-throated Loon* (1 ind. at Fonyód), the *Red Phalarope* (1 ind. at Balatonszabadi) and the *European Herring Gull* (1 ind. at Alsóörs).